

ТИП СІМЕЙНОГО ВИХОВАННЯ І РІВЕНЬ АГРЕСИВНОСТІ ДІТЕЙ

Тарасенко Анастасія

*Харківський торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету*

Науковий керівник

Казарова Г. М., канд. психол. наук

Сім'я є природним середовищем первинної соціалізації дитини, джерелом її матеріальної та емоційної підтримки, засобом збереження і передання культурних цінностей. Оскільки мета виховання підростаючого покоління — формування всебічно розвиненої особистості, сім'я здійснює моральне, розумове, трудове, естетичне і фізичне виховання. Але виховання дітей в сім'ї не завжди успішне. Одним із варіантів порушення розвитку дитини є її агресивна поведінка. Агресивна поведінка характеризується демонстрацією переваги в силі або застосуванням сили до іншої людини з метою заподіяння шкоди. Тому актуальним в наші дні залишаються пошуки причин і найбільш ефективних засобів контролю агресивної поведінки. Одним із основних чинників набуття особистістю підвищеної агресивності вважають недоліки сімейного виховання, спостереження за моделями агресивної поведінки інших у реальному житті, на кіно- і телеекранах чи в комп'ютерних іграх.

Одним із напрямів психологічного аналізу є стиль сімейного виховання, який у психології прийнято визначати як своєрідне поєднання батьками соціальних вимог (очікувань) і контролюючих санкцій у своїх ставленнях до дитини. Обраний стиль, як правило, визначає систему виховання, якій притаманне більш-менш цілеспрямоване застосування методів і прийомів виховання, врахування того, що по відношенню до дитини можна допускати, а чого не можна, хоча не завжди усвідомлюється об'єктивно існуюча мінлива множинність цілей і завдань виховної роботи з дітьми. Відповідно прийнято виділяти п'ять стилів (тактик) виховання в сім'ї:

Авторитарний виховний стиль (в основі — тактика диктату) означає пригнічування почуття гідності, ініціативи, самостійності одними членами сім'ї (найчастіше дорослими) у інших. Як свідчать дослідження, погрози, насильство, тиск викликають у відповідь грубість, спалахи агресивності, брехливість, лицемірство, навіть відверту ненависть.

Демократичний стиль сімейних стосунків (тактика співробітництва) передбачає не лише батьківську підтримку й допомогу дітям в їх окремих справах, а й взаєморозуміння, взаємоповагу дітей і батьків, встановлення партнерських на паритетних основах взаємин, заснованих на співчутті, співпереживанні, відповідальності за наслідки власної активності.

Ліберальний стиль (тактика невтручання). Система міжособистісних відносин у сім'ї будується на визнанні незалежного існування дорослих і дітей. Батьки як вихователі, за даним типом взаємин, найчастіше ухиляються від активного позитивного втручання в життя дитини. Їх більше приваблює комфортне співіснування з дітьми, яке не потребує глибоких душевних переживань. За таких умов дитина може стати емоційно байдужою до інших, яскраво проявляється егоцентризм, індивідуалізм, а сім'я для неї – лише необхідна формальність.

Потуральний виховний стиль – це тактика опіки й безоглядної любові. Батьки власними зусиллями, працею намагаються задовольнити всі потреби дитини, відгороджуючи її від будь-яких турбот, складностей тощо.

Нестійкий стиль виховання, для якого характерний непрогнозований перехід батьків від одного до іншого стилю ставлення до дитини. Такі «перепади» народжують у неї недовіру до батьків, відчуженість, формують установки реагувати не на зміст звертань, вимог, а на форму.

Агресивна поведінка - один з яскравих показників соціальної дезадаптованості дитини. Агресивність дитини, це, насамперед, відображення внутрішнього неблагополуччя, невміння адекватно реагувати на події, що відбуваються навколо неї. На формування агресивних форм поведінки дітей сильний вплив справляють умови сімейного виховання. Більшість дітей з асоціальним типом поведінки—це діти з родин з нестійким типом виховання, із властивим даним родинам байдужістю до емоційного світу дітей і їхніх інтересів, суперечливістю вимог, жорстокістю покарань, а іноді повною відсутністю заборон і обмежень з боку батьків (позиція потурання).

Отже, сімейні обставини є однією із найпоширеніших причин дитячої агресії. Адже з самого народження дитина повністю залежить від батьків, і не тільки фізично, а й емоційно. Формування особистості дитини в сучасному суспільстві ставить нові вимоги до системи виховання й освіти підростаючої особистості, а також врахування особливостей функціонування й розвитку сучасної сім'ї як мікро-групи суспільства.

Література

1. Лютий В. П. Соціальна робота з групами девіантної поведінки: Навч. Посібник / Вадим Петрович Лютий. – К. : Академія праці і соціальних відносин, 2000. – 50 с. 11.
2. Орбан-Лембрик Л. Залежність поведінки особистості від впливу проблемогенного соціуму / Л. Орбан-Лембрик // Психологія і суспільство. – 2004. – №1. – С.71-83

